

Namn	Verv	Oppmøte	Mobil	E-post
Konrad Kongshaug 6531 Averøy	Fylkesleder	Møtt	90856350	konradkongshaug@hotmail.com
Odd Bjarne Bjørdal, 6156 Ørsta	Nestleder	Forfall	95928731	oddbjarne.bjordal@tussa.com
Petter Melchior, 6214 Norddal	Styremedlem	Møtt	92283477	petter.melchior@gmail.com
Hilde Kjersem Kolberg, 6433 Hustad	Styremedlem	Møtt	90832134	hildekjersem@gmail.com
Vegard Smenes, 6532 Averøy	Styremedlem	Møtt	99786830	vsmenes@gmail.com
Marte Halvorsen, 6687 Valsøyfjord	1. vara	Møtt	93423436	martehalvorsen1@gmail.com
Liv Borghild Hildre, 6391 Tresfjord	Nestleder BKL	Møtt	45435306	livborghild@gmail.com
Tommy Røkkum, 6640 Kvanne	Styremedl BU	Forfall	45065573	tommy_tiger_94@hotmail.com
Anna Håland Berget, 6300 Åndalsnes	2. vara	Møtt	91522107	bergetann@hotmail.com
Til orientering:				
Ole Henrik Rindli, 6364 Vistdal	3. vara		91126438	peola@live.no
Sekretariatet				
Arnar Lyche	org.-sjef	Møtt	41418871	arnar.lyche@bondelaget.no
Arild Erlien	rådgiver	Møtt	99726399	arild.erlien@bondelaget.no
Atle Frantzen	rådgiver		90954787	atle.frantzen@bondelaget.no
Rose Bergslid	rådgiver		93003808	rose.bergslid@bondelaget.no

Protokoll fra styremøte i Møre og Romsdal Bondelag onsdag 21. august 2019 kl 10.30 – 15.45 på Felleskjøpets møterom, Molde

Faste saker og referatsaker utsatt til styremøtet 23. september.

1/2019 Godkjenning av sakliste

Vedtak: Innkalling og sakliste godkjent

2/2019 Godkjenning av protokoll fra styremøte 29. mai 2019

Vedlegg: Protokoll tidligere utsendt

Vedtak: Protokoll fra telefonstyremøte 29. mai 2019 godkjent

3/2019 Medlemsutvikling og medlemsverving utsettes til styremøtet 23. september.

4/2019: Referat fra møter og arrangementer (siden siste styremøte) utsettes til 23. sept

5/2019 Representasjon, invitasjon og planlegging av nye møter og arrangement

Dato/Månad	Tiltak/Arrangement	Stad	Deltakarar/Ansvarlege
22.-24. august	Den Norske Matfestivalen + evt arr	Ålesund	
25. august	Open Gard	Rundt i fylket	Lokallaga
30.aug – 1.sept	Dyregod-dagane stand + evt møte	Gjemnes	
11.-12. sept	Sekretariatskonferanse Norges Bondelag	Hønefoss	Heile fylkeskontoret
23. september	Fylkesstyremøte		Styret
14.-16 oktober	Fylkesstyremøte (besøk frå Østfold Bondelag)		Styret
24. oktober	FARM konferanse	Giske	
28.-30. oktober	Skattekurs	Geiranger	Samarb. rekneskapskontor
Innan 31. okt	Årsmøter i lokallaga		Medlemmene/lokallaga

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Fannestrandveien 63. 6415 Molde	Besøksadresse: Fannestrandveien 63. Molde (Felleskjøpet)	Telefon: 71 20 28 90	Mobil: 41 41 88 71	E-postadresse: More.romsdal@bondelaget.no
Møre og Romsdal Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto:	8101.05.12891	Internet: www.bondelaget.no/moreogromsdal

Fre 15. - lør 16. november	Leiarmøte M&R Bondelag Thon Hotel Kristiansund	Averøy/ Kristiansund	Lokallagsstyra og fylkeslag
20. november	Søknad Aktivt Lokallagsmidlar		Lokallaga
11.-12. desember	Fylkesstyremøte		Styret
2020			
Januar	Fylkesstyremøte		Styret
Jan	Frist for lokallaga forslag til valnemnda		
jan / feb.	Møte i valnemnda		
ca. 1. feb	Lokallaga frist sende inn saker til årsmøtet		
7.-8.feb???	Samling for unge bønder		
Feb	Fylkesstyremøte (årsmeld/rekneskap)		Styret
Feb	Lokallaga frist uttale jordbruksavtala		
1. mars	Kontingentforfall		
Mars	Fylkesstyremøte (handsame jordbr.avtala)		Styret og samvirkerepr
6. Mars	Næringskonferanse (Alexandra Hotell)	Molde	Landbruksinteresserte
6.-7. Mars	Årsmøte M&R Bondelag	Molde	Lokallaga, fylkeslaget

6.1. Orienterings- og drøftingssaker

A): Klimarapport fra FN og Bondelaget (fra i sommer) – kort drøfting i styret

Organisasjonssjef Arnar Lyche orienterte

Vedlegg: Talepunkt utarbeidet av Norges Bondelag 8. august 2019 - Budskap FNs klimapanel spesialrapport klimaendringer og landarealer

Det negative fokuset på rødt kjøtt fortsetter.

I FNs ferske klimarapport presenteres utslippstall som medfører stor klimagevinst ved å erstatte storfe- og sauekjøtt med kylling og svin. Bondelaget har forpliktet seg gjennom klimaavtale med regjeringa til å kutte utslippene fra norsk landbruk med 5 millioner CO₂-ekvivalenter innen 2030. Det kan bli svært vanskelig å forsvare norsk grasbasert husdyrhold inn i framtida. Spesielt hvis vi får forbrukerne mot oss.

Slik beregningsmodellene er utformet gir rask framføring og høy produktivitet stor klimagevinst. Derfor argumenteres det med at produksjonen av rødt kjøtt i Norge er mer klimavennlig enn den som skjer i mange andre land.

Teksten under er klippet fra talepunkt utsendt fra kommunikasjonsavdelinga i Bondelaget: *FAO, FNs organisasjon for landbruk og bærekraft, har beregnet gjennomsnittlig utslippsintensitet per kilo slaktevekt for ulike dyreslag:*

- *Storfe til kombinert mjølk- og kjøttproduksjon har gjennomsnittlig utsleppsintensitet på 46 kilo CO₂-enheter per kilo slaktevekt. Forskere har beregnet utslippet i Norge er 17 kilo CO₂-ekvivalentar per kilo slaktevekt for ung okse og 22 kilo for kviger og eldre kyr.*
- *Svin: Global gjennomsnittlig utsleppsintensitet er beregnet å være 6 kilo CO₂-enheter per kilo slaktevekt. I Norge er utsleppsintensiteten halvparten av dette.*
- *Fjørfe: Global utsleppsintensitet er 5 kilo CO₂-enheter per kilo slaktevekt på kylling og 4 kilo per kilo egg. I Norge er utsleppsintensiteten for kylling 2 kilo og for 1,5 kilo for egg.*
- *Sau: Global gjennomsnittlig utsleppsintensitet er 24 kg CO₂-enheter per kilo slaktevekt. I Norge varierer utsleppsintensiteten for sau fra 16 til 26 kilo CO₂-einingar per kilo slaktevekt.*

SAK 25/2019: Nedskalering av melkeproduksjon

Vedlegg: Høringsnotat fra Norges Bondelag til fylkeslagene datert 21. juni 2019 (Fylkeslagenes frist for innspill til styret i Norges Bondelag er 22. august)

Vedlegg: Skriftlige innspill fra Averøy Bondelag, Hjørundfjord Bondelag, Hustad Bondelag, Surnadal Bondelag, Rauma Bondelag, Aure Bondelag og Ørsta Bondelag (mottatt etter styremøtet)

Vedtak:

Grunnet utfasing av Jarlsberg og økende import forventes nedgang i melkemarkedet. Det må sikres at det ikke blir overproduksjon. Derfor er det viktig å redusere melkemengden tilstrekkelig med tanke på ventet utvikling i melkemarkedet i de kommende år. Bøndene responderer raskt dersom det blir snakk om å øke melkemengden.

- 100 prosent av nedskaleringen av 100 millioner liter skjer ved å redusere alle grunnkvoter prosentvis likt.
- Alt melkekvotesalg fra 2020 må utkjøpes av staten til to tredjedeler av markedspris i hver kvoteregion, inntil markedet er i balanse.
- Eksisterende leieforhold kan videreføres og fornyes, men ingen nye leieforhold kan inngås i nedskaleringsperioden. Ved utkjøp av leid kvote har leietaker forkjøpsrett til samme pris som staten.
- Maks grense for utkjøp i hver region for å opprettholde melkeproduksjonen over hele landet.

Vi foreslår at ei lignende ordning innføres også for geitemelk.

Saksutredning:**Nedskalering av melkeproduksjon, innspill fra Møre og Romsdal**

Norge eksporterer i dag ca. 10 000 tonn Jarlsbergost, tilsvarende 100 millioner liter melk. Fra 1. juli faller eksportstøtten bort. Dette tilsvarer ca. 0,64 dollar (kr 5,50) per kg ost. Eksport kan foregå fram til årsskiftet, men kun for melk levert før 1. juli.

Tine har vurdert at økt pris på Jarlsberg med 5-6 kroner per kg vil ha stor negativ effekt på salget i USA. Derfor er det investert i nytt meieri i Irland som tar over produksjon av Jarlsberg på det amerikanske markedet. TINE har trodd at store deler av eksportvolumet kan selges i det norske markedet, men innser nå at det ikke lar seg gjøre. Norsk melkeproduksjon må derfor reduseres med nærmere 100 millioner liter melk.

Ved behandling av årets jordbruksoppgjør stilte Bondelaget spørsmål om kompensering for bortfall av eksportstøtten, men stortingsflertallet besluttet at det er melkeprodusentene som må ta regninga. Et mindretall bestående av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet stilte seg positiv til en slik kompensasjon.

I jordbruksavtalen 2019 ble man enige om følgende:

- For kvoteåret 2020 blir produksjonen regulert med forhåndstall. Den statlige andelen av kvotesalget i 2019 trekkes inn (20 prosent).
- For kvoteåret 2021 skal det gjennomføres en prosess høsten 2019 for å utarbeide et opplegg for hvordan nedskaleringen skal gjennomføres. Et samlet opplegg skal være etablert seinest 1. oktober 2019.
 - Nedskaleringen vil bli gjennomført ved bruk av forholdstall på disponibel kvote og oppkjøp av melkekvoter med finansiering over omsetningsavgiften.
 - Produksjonsregionenes andel av grunnkvote videreføres om lag på dagens nivå.
 - Gjeldene ordning for kjøp og salg av melkekvote suspenderes fra 1. august.

- For å bygge opp likviditeten i omsetningsrådets fond for melk og for å legge til rette for at melk kan kjøpes opp i omsetningsrunden 2020, bør det vurderes å øke omsetningsavgiften for melk fra 1. juli 2019.

Ved Stortingets behandling av årets jordbruksoppgjør understøtter flertallet at nedskalering skal skje gjennom bruk av forholdstall og oppkjøp.

Hva skal prosessen i høst avklare?

Hvor stort volum må nedskaleres i 2021? Av dette:

- Hvor mye skal reduseres med forholdstall på disponibel kvote?
- Hvor mye skal reduseres ved oppkjøp.

For utkjøpsordningen må det fastsettes:

- Hvor høy kvoteprisen på statlige andelen skal være for at tilstrekkelig mange selger kvota?
- Hvor stor andel av kvota som skal selges til staten?

Noen vurderinger

Det er mange alternativer til en statlig andel mellom 20 og 100 prosent. Jo høyere prosent statlig andel, jo mer kvote vil kunne trekkes inn. Dersom ikke den statlige prisen heves tilstrekkelig, vil flere velge å leie bort kvota i stedet for å selge den.

Kvotepreisen varierer mellom melkeregiene. For at andelen grunnkvote i regionene skal videreføres kan en:

- Ha forskjellig statlig kvotepris i ulike kvoteregioner og/eller
- Sette tak på hvor mye grunnkvote som kan selges ut fra hver region.

Hordaland Bondelag har foreslått at bruk med kvote mindre enn 100 tonn skal unngå kutt i forholdstall.

Hva med begrensninger på kvoteleie?

Med bortdisponering av kvote menes kvote som er flyttet inn i samdrift eller leid ut til andre melkeprodusenter. Bortdisponering av kvote er ikke omtalt i jordbruksavtalen og er derfor i utgangspunktet ikke tema for prosessen en skal inn i. På den annen side vil begrensninger i muligheten for bortdisponering av kvote i perioden nedskalering skal foregå ved utkjøp være relevant å vurdere. Begrensninger i bortdisponeringen vil kunne føre til at en større mengde kan kjøpes ut til lavere kostnad for gjenværende melkeprodusenter.

Å fjerne muligheten for bortdisponering av kvote i perioden med utkjøp vil innebære at noen kan risikere å produsere melk med lav kapasitetsutnyttning:

- Produsenter som ønsker å gå i samdrift i perioden vil ikke kunne gjøre det. Går en deltager i samdrifta ut i perioden vil samdrifta ikke kunne rekruttere nye eller leie inn kvote.
- Produsenter som har leid kvote av noen som velger å selge, vil ikke ha muligheten for å leie kvote av andre mens utkjøpsordningen pågår.

Ved Stortingets behandling av jordbruksoppjøret sa flertallet: *Flertallet registrerer at det kan bli utfordrende å gjøre endringer i denne ordningen uten at det påvirker forutsigbarheten for de som har tilpasset seg denne ordningen.* Derfor er det lite sannsynlig at begrensninger i bortdisponering av kvote vil bli en del av prosessen.

Økonomiske konsekvenser?

Det er gjort økonomiske beregninger på 3 ulike alternativer:

1. 50 millioner liter ved forholdstall og 50 millioner liter ved utkjøp
2. 100 millioner liter ved forholdstall
3. 100 millioner liter ved utkjøp.

Alternativ 2 gir størst tap for enkeltbonden. Alternativ 3 gir lavest tap. De første årene er tapet lavest med alternativ 2, men etter 2023 blir det samlede tapet større med bruk av bare forholdstall.

Spørsmål som Bondelaget vil ha svar på innen 22. august:

- Hvordan vil melkemarkedet utvikle seg? Hvor stort volum må nedskaleres?
- Hvor mye nedskalering bør tas med forholdstall?
- Hvor mye bør tas med utkjøp?
- Hvor stor bør den statlige andelen være ved en utkjøpsordning?
- Hvor høy pris bør en sette ved en utkjøpsordning?
- Skal en ha differensierte statlige utkjøpspriser mellom kvoteregioner?
- Skal en sette tak om hvor store volumer som kan selges i hver kvoteregion?
- Skal en differensiere redusert forholdstall mellom produsenter, for eksempel slik som Hordaland foreslår?

Innspill fra lokallagene:

Alle lokallagene fikk tilsendt saksdokument 18. juli med oppfordring om å komme med innspill innen 10. august. Det er kun fire lokallag som har svart på henvendelsen. Det er Averøy Bondelag, Surnadal Bondelag, Hjørundfjorden Bondelag og Hustad Bondelag. Surnadal og Hjørundfjorden svarer totalt ulikt, mens svarene fra Averøy og Hustad er midt i mellom. Kanskje gir dette et godt bilde på synspunktene blant medlemmene våre?

Surnadal Bondelag mener at minst mulig av nedskaleringen bør tas med forholdstall og at 75 til 100 prosent bør tas med utkjøp. Hjørundfjorden Bondelag mener at hele nedskaleringen bør tas med forholdstall. Dette for å unngå sentralisering av melkeproduksjonen. Averøy Bondelag mener at forholdet mellom nedskalering ved forholdstall og utkjøp bør være omtrent 50:50, mens Hustad Bondelag også vil ha en kombinert løsning men konkluderer ikke med hvor mye av hver.

Både Surnadal Bondelag og Averøy Bondelag mener at staten bør kjøpe tilnærmet 100 prosent av kvotene som skal ut av markedet. Hustad Bondelag mener at andelen som staten kjøper må heves, men sier ikke noe om hvor mye. Hjørundfjorden Bondelag mener det er svært uheldig å se reduksjon av melkevolumet og endringer i kvoteordningen i sammenheng. Reduksjon av melkeproduksjonen ved hjelp av forholdstall er ei ordning som er akseptert og har blitt brukt gjennom mange år. Når denne saken er godt i havn bør en se på reglene for kjøp, salg og utleie av melkekvoter.

Averøy Bondelag mener det må gjøres mindre attraktivt å leie ut kvoter. For eksempel begrense tidsrommet for utleie til 5 år, før man må selge. Det vil sannsynligvis føre til at flere velger å selge og en større andel kan tas ut i en utkjøpsordning. Videre foreslår Averøy Bondelag at nedskaleringen skjer i grunnkvote og ikke i disponibel kvote. Dette fordi de anser endringen som varig, samtidig som det medfører at alle bidrar i nedskaleringen, også de som leier ut kvote

Pris på melkekvote ved statlig utkjøp må være så høy at det attraktivt å selge. Tilnærmet markedspris foreslår både Surnadal og Hustad Bondelag, mens Averøy Bondelag sier minst to tredjedeler av markedspris.

Hustad Bondelag og Averøy Bondelag mener det skal være differensierte utkjøpspriser mellom kvoteregioner for å unngå at kvotene flyttes fra regionene med lavere pris. Surnadal Bondelag vil ikke ha differensierte priser mellom kvoteregionene, men en bør sette tak på hvor mye som kan selges fra hver region som sikrer likt salg.

Det er ingen som støtter forslag fra Hordaland Bondelag om at bruk med mindre enn 100 tonn i kvote skal unngå kutt i forholdstall.

SAK 26/2019: Høring - forslag om endringer i rovviltforvaltningen**Vedlegg:**

- Høringsbrev fra Norges Bondelag til fylkeslagene - Innspill til høring av rovdyrpakke
- Notat fra Norges Bondelag om forslag til endring av nødvergebestemmelsen og opprettelse av rovviltklagenemnd
- Høringsnotat fra departementet på 53 sider (sendes kun på e-post)

Klima- og miljødepartementet har i brev av 6. juni 2019 sendt på høring forslag om endringer i rovviltforvaltningen. Høringsforslaget omfatter forslag til endringer i naturmangfoldloven, rovviltforskriften og forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst. Frist for Norges Bondelag å gi høringssvar er 1. oktober 2019 og departementet tar sikte på ikrafttredelse innen 1. januar 2020. Høringen omfatter 7 ulike endringsforslag i rovdyrforvaltningen. Fylkeslagene i Bondelaget har frist til fredag 23. august med å avgi merknader til høringsforslaget.

Vedtak:

Møre og Romsdal Bondelag slutter seg til felles høringsinnspill for Nord-Trøndelag Bondelag, Sør-Trøndelag Bondelag og Møre og Romsdal Bondelag. Vi vil særlig presisere at Møre og Romsdal Bondelag er imot forslagene til endringer i antall forvaltningsregioner og ønsker at dagens Region 6 Midt - Norge beholdes.

Møre og Romsdal Bondelag mener at ulempene ved å endre inndelingen av forvaltningsregioner er klart større enn fordelene. Konsekvensene av foreslåtte endringer vil være at beslutningsnivået løftes ytterligere bort fra de som er berørt av rovvilt.

Rovviltnemndene vil bli ytterligere fremmedgjort når det gjelder lokale forhold.

Regionreformen kan ikke være førende for inndelingen av forvaltningsregioner for rovvilt. Det meste av rovviltet i Møre og Romsdal har leveområder som grenser mot Trøndelag. Det er derfor naturlig for Møre og Romsdal å tilhøre dagens Region 6.

Felles høringsinnspill for Nord-Trøndelag Bondelag, Sør-Trøndelag Bondelag og Møre og Romsdal Bondelag:**Generelt.**

Møre & Romsdal Bondelag, Sør-Trøndelag Bondelag og Nord-Trøndelag Bondelag vil med dette oversende en felles uttalelse til framlagte forslag til endringer av naturmangfoldloven, rovviltforskriften og forslaget om utøvelse av jakt, felling og fangst.

Uttalelsen bygger på en gjennomgang i felles «rovdyr-team», og påfølgende styrebehandling i de enkelte fylkeslag.

Bondelaga innenfor Rovviltregion 6 er meget kritisk til bakgrunnen for disse forslaga, intensjonen og konsekvensene for beitebruken i regionen, og svekking av lokal innflytelse i rovviltnemndene. Vi mener at forslagene har et ensidig formål om å sikre rovdyrbestanden, har en klar sentraliseringseffekt som undergraver lokaldemokratiet, og ikke ivaretar nødvendig fokus på beitebruken og den tosidige målsettingen i rovviltforliket. Naturmangfoldloven § Vi har valgt å ta utgangspunkt i situasjonen for beitenæringa og landbruksproduksjonen innenfor vår egen region, men har selvfølgelig også lagt til grunn nasjonale prinsipielle og demokratiske normer i vår uttalelse som oversendes hovedorganisasjonen.

Naturmangfoldloven § 17 annet ledd – Nødvergebestemmelsen

Bruk av nødverge er pr. i dag relativt sjelden. En økende bestand av kongeørn med store tap av sau og rein i enkelt områder uten innvilgelse av fellingstillatelse kan endre dette mønsteret. Gårdbrukerne kan føle seg tvunget til å ta med våpen på sine inspeksjonsrunder, og det er viktig at nødvergebestemmelsen er klar og forståelig. Forslaget fra departementet anviser en

mulighet til å nytte avlaving som forebyggende ved et «pågående eller umiddelbart forestående angrep», men samtidig gis det begrensning i formuleringen «det å anses påkrevet på grunn av pågående eller umiddelbart forestående angrep»

Vi vil be Norges Bondelag i sin uttalelse være tydelig i behovet for bondens rett til å beskytte sine husdyr mot rovdyrangrep, og at loven ikke stiller urimelige krav til andre løsninger med mindre sikkerhet for varig løsning. Likeså må teksten, som tidligere nevnt, være forståelig og ikke innskrenke muligheten til felling av rovvilt som beviselig angriper husdyr.

Naturmangfoldloven § 26 b – Etablering av uavhengig rovviltklagenemnd

Forslaget til oppretting av en uavhengig rovviltklagenemnd kunne under gitte rammer og betingelser vært et positivt tiltak. Det er imidlertid store svakheter ved framlagte forslag som gjør det vanskelig å støtte forslaget slik det er framlagt.

Forslaget om at KLD alene skal oppnevne og delvis utforme mandatet gjennom forskrift til en uavhengig klagenemnd vil etter vår vurdering gi departementet en unik mulighet til å etablere et system som beskytter departementet mot politisk trykk fra opposisjonen og interessegrupper. Dette kommer også fram i forslaget; «*For å sikre uavhengigheten og klargjøre at statsråden ikke er ansvarlig overfor Stortinget for nemndas avgjørelser, bør vedtak om etablering av klagenemnda treffes av Stortinget, det vil si ved lov. Departementet foreslår at nemnda reguleres i en ny § 26 b i naturmangfoldloven.*» Tilliten til KLD som forvalter av den todelte målsetningen i rovdyrforliket er meget svak hos landbrukets utøvere, og vi har ingen tro på KLD i sin utforming av mandatet vil ivareta beitenæringa sine interesser bedre enn hva de har vist tidligere. Nytt sitat fra høringsnotatet; «*Selv om det i noen sammenhenger kan være hensiktsmessig at departementet gir en klagenemnd generelle instruksjoner om lovtolkning og/eller skjønnsutøvelse, mener departementet at hensynet til uavhengighet, tillit og legitimitet bør tillegges stor vekt*» En uavhengig klagenemnd oppnevnt av et departement med så klare særinteresser vil aldri bli oppfattet som nøytral og uavhengig, og vil ikke ha den tillit som er nødvendig.

Oversikten over antall og type klagesaker tydeliggjør at dette er en omfattende oppgave. Det vil kreve en betydelig administrativ ressurs som synes å skulle etableres sentralt. Hvordan, hvor og med hvilken kompetanse et slikt sekretariat vil bli etablert er ikke anvist, og vi mener dette vil for kunne skape enda større avstand mellom næringa og beslutningstakere.

Vi mener at et slikt organ minsker mulighetene til å holde en balansert diskusjon omkring rovvilt og beitenæring, og det svekker det lokale engasjementet. Et departement er anvist ansvar for forvaltning av rovdyr, men med en klar føring om ivaretagelse av næringsinteresse for beitebruk av utmarka. Det er ansvarsfraskrivelse og et forsøk på å kneble politisk debatt å flytte ansvaret for de vanskelige avgjørelse til et oppnevnt utvalg.

Sekundært mener vi det vil være viktig av Bondelaget å signalisere en balansert saksbehandling, håndtering og ansvars plassering av denne saken mellom KLD og LMD i stedet for å bare å hente inn synspunkter fra LMD

Rovviltforskriften §§ 4 og 5 – Antall forvaltningsregioner for rovvilt.

Fra landbruksnæringen og beitebrukerne er tilbakemeldingene at rovviltnemnda for rovviltregion 6 fungerer bra, og at forvaltningsområde har en naturlig grense. Dette gjelder både når det gjelder forvaltning av rovdyrbestand og grenser for å sette av nødvendig beiteprioriterte områder. Næringens frustrasjoner og misnøye forvaltningsmessig er knyttet til direktorat og departementets håndtering av rovviltforliket, med en etter vårt skjønn klar prioritert av rovvilt, både i forvaltning og erstatningsspørsmål.

Rovviltnemnda har gjennom sitt arbeid vært lydhør for næringsinteressenes synspunkt, og dette gjelder beitebruken både for sau og rein, og fattet balansere vedtak. Likeså har rovviltnemnda i sitt arbeid gjort grundige vurderinger om geografisk balansert belastning gjennom soneinndelingen. En rokering av soknegrensene vil derfor sette dette arbeidet langt tilbake, og det vil kreve tid og det vil kunne skape nye interessekonflikter mellom næringsaktørene.

Forslaget slik det ligger i dag er etter vårt skjønn et forsøk på sentralisering av beslutningsmakt, et forsøk på å gi direktorat og departement større innflytelse over de regionale rovviltnemndene, og å flytte beslutningene lenger fra de berørte næringsinteressene. I dette konseptet ligger en styrking av dyreverninteressenes påvirkningsmulighet da de vil få færre arenaer å jobbe mot, som er en fordel for organisasjoner som har en sentralisert struktur. Forslaget vil sannsynligvis også bli applaudert av øvrige naturverninteressene som ikke sterk lokale forankring og ikke trenger å forsvare lokale konsekvenser som rammer enkeltmennesker. I et demokratisk perspektiv vil også en løsning som er beskrevet har store utfordringer ved valg av medlemmer til rovviltnemndene. Her skal partitilhørighet balanseres mellom de forskjellige representerte fylker, geografisk vurderinger skal tas hensyn til, næringsinteresse versus miljøinteresser og det nemnda skal ha kjønnsbalanse. Det kan hevdes at det ikke blir flere fylker representert i rovviltnemndene fordi det er færre fylker totalt, men de geografiske områder blir langt større innenfor hver region og likeså interessekonflikter. Likeså vil den geografiske avstanden være utfordrende for hvilken kjennskap det enkelt medlem har til områder i rovviltregionen. Det vil være utfordrende for et medlem bosatt i sørdelen av Trøndelag og kjenne til hvordan konfliktnivået mellom rovdyr og beitebrukerne er på Evenes i Nordland. Likeså vil en geografisk utvidelse av rovviltregionene vanskeliggjør interesseorganisasjonenes deltakelse i de forskjellige møter og arenaer hvor rovviltregionens arbeid diskuteres.

3.4. Rovviltforskriften §§ 4 a og 6 – Felles bestandsmål og arealdifferensiering for flere rovviltregioner

Her foreslår KLD å dele de nasjonale mål for rovdyra i en sør-norsk gruppe og en nord-norsk gruppe. Delingen skal gå midt gjennom nåværende rovviltregion 6, det vil si Stjørdal/Meråker som er et av de områdene hvor det har vært størst tap av beitedyr. Departementet skriver videre i sin innstilling; *"Rovviltnemnden skal utarbeide en regional forvaltningsplan for rovvilt. I forvaltningsplanen skal det etableres en geografisk differensiert forvaltning i regionen, jf. forskriften § 1. I utarbeidelsen av den geografiske differensieringen skal rovviltnemnden samarbeide med tilgrensende forvaltningsregioner. Forvaltningsplanen skal vise hvordan rovviltnemnden vil prioritere midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak innenfor regionen i tråd med prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning. Planen skal også gi anbefalinger om bruken av landbrukspolitiske og reindriftspolitiske virkemidler innenfor regionen for å bidra til en samordnet virkemiddelbruk og reduserte tap og konflikter."*

Dette betyr av innenfor «vår» rovviltregion skal vi forvalte et eget bestandsmål samtidig som vi skal ta ansvar for det totale bestandsmålet for både den nord-norske målsettingen og den sør-norske målsettingen. Her er det ikke spådom å si at dette blir katastrofe, her er det bare å konstatere at beitenæringa fra Selbu/Tydal til Nordlandsgrensa er dødsdømt.

I Nordland er det mål om en bjørneyngling. I 2017 og 2018 ble det registrert 2 hannbjørner innenfor rovviltregion 7 Nordland. I år er det registrert en bjørn Hattfjelldal/Grane på Helgeland og en bjørn i Evenes som ble skutt i første halvdel av juni. Hvordan skal regionen «vår» tilrettelegge for 4 bjørneynglinger uten å utvide nåværende yngleområde i Namdalen/Snåsa?

Rovviltforskriften § 6 – Landbruksdirektoratet gis rett til å avgi uttalelse til regionale forvaltningsplaner for rovvilt.

Bondelaga støtter forslaget om å likebehandle Landbruksdirektoratet med Miljødirektoratet i å avgi uttalelse til regionale forvaltningsplaner.

Vi mener i tillegg at KLD alene ikke kan overprøve vedtak i regionale rovviltnemnder, og eventuelle innsigelser på vedtatte forvaltningsplaner må komme som felles innsigelse fra KLD og LMD.

Rovviltforskriften § 18 – Kommuners adgang til å klage på vedtak om felling av rovvilt.

Bondelaga støtter forslaget.

SAK 27/2019: Kulturlandskapsdag i Hjørundfjorden - Verdier bevares ved bruk

Vedtak: Møre og Romsdal Bondelag arrangerer i lag med lokale Bondelag kulturlandskapskonferanse i Hjørundfjorden som planlagt med kostnadsramme på kr 40.000 i egne utlegg. Fylkeskontoret sjekker ut mulighetene for tilskudd og sponning.

Saksutredning:

Norangsdalen og Hjørundfjorden fikk status som *Utvalgt kulturlandskap i jordbruket* i 2018 for å sikre det vakre landskapet som er skapt av mennesker i samspill med naturen i tusenvis av år. Den eneste måten å ta vare på det biologiske mangfoldet, kulturlandskapet og kulturminnene er gjennom aktiv bruk av området.

Det er direkte kobling mellom bondens valg og skjøtsel av kulturlandskapet. Vi vil formidle om kulturlandskapsverdiene og om bonden som utøvende part i landskapspleien. Hvordan stimulere vi bonden til å bevare kulturlandskapet?

Møre og Romsdal Bondelag har invitert med Fylkesmannen i Møre og Romsdal for å arrangere fagdag i Hjørundfjorden 27. og 28. september for å synliggjøre kulturlandskapsverdiene og rette fokus på hvordan vi best tar vare på disse. Målgruppe for arrangementet er bønder, grunneiere og alle andre som har interesse for landbruk og kulturlandskap. Vi har også søkt fylkesmannen om delfinansiering.

Forslag til program fredag 27 september (ikke i rekkefølge):

Bonden og kulturlandskapet – Knut Hustad

Hjørundfjord som utvalgt kulturlandskap – Ragnhild Naug Aas (Fylkesmannen)

Kulturlandskapsverdiene – Maya Aarønæs (SABIMA)

Historien om stedene vi forlot – Øystein Morten (forfatter og historiker)

Kulturlandskap i endring – Oskar Puschamann

Lørdag kan de som ønsker delta på en kulturlandskapsvandring.

Fylkesmannen har sagt nei til å være medarrangør (uten begrunnelse) og avslått søknaden om pengestøtte. Hva gjør vi nå? Det er to alternativer – enten å avlyse eller å arrangere med redusert omfang. Blant annet ved å kutte kulturlandskapsvandringen på lørdag. Da unngår vi kostnader til middag og overnatting.

Kostnader	Opprinnelig budsjett	Justert budsjett
Forberedelser/planlegging Bondelaget	10 000	Egeninnsats 10 000
Møteleder Rose Bergslid	5 000	Egeninnsats 5 000
Foredrag Oskar Pushman	15 000	15 000
Foredrag Øystein Morten	15 000	15 000
Foredrag Maya Aarønæs (SABIMA)	10 000	5 000
Foredrag Knut Hustad	2 000	0
Foredrag Ragnhild Naug Aas	0	0
Kulturlandskapsvandring ved Geir Gaarder	15 000	0
Kulturlandskapsvandring, mat	10 000	0
Hotell	75 000	25 000
Kulturinnslag	3 000	0
SUM	160 000	75 000
Finansiering		
UT-midler	105 000	
Egenbetaling for deltagerne	30 000	20 000
Egenbetaling Bondelaget	10 000	40 000
Egeninnsats Bondelaget	15 000	15 000
SUM	160 000	75 000